

Ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας Κρήτης ως Υπέρτιμος και Έξαρχος Ευρώπης

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://bitly.com/1Itbhf8>]

Κατά λογικήν ακολουθίαν οι Φοίνικες μετέφερον εις τα εμπόριά των την εαυτών πίστιν εις διαφόρους θεότητες (όρα προχείρως Vaal Atana = Παλλάς Αθηνά). Γράφει ο Ωριγένης (Στρωματείς Α', 21) «ή τε της Ευρώπης εις Κρήτην εκ Φοινίκης ανακομιδή». Αυτή η «ανακομιδή» ούκ έστιν ετερόν τι εί μή μεταφορά θεότητος. Σύνδεσμος ο ιερός ταύρος· «Ζεύς... ταύρον δι' Έυρώπην ετίμησεν» (Κλήμεντος Ρώμης, Κλημέντια, ομιλία Ε', 17).

Μυθολογούσι δε οι των μύθων ερασταί αρχαίοι, ότι ο Ζεύς εμίγη τη Ευρώπη (σύζευξις άρα θεοτήτων) εις το κέντρον της Κρήτης, (διάδοσις ξένης θεότητος εις τα ενδότερα της νήσου). Ήν δε κέντρον (ως και έστι) η Γόρτυν ή Γόρτυς. «Εν Κρήτη δε λέγεται πλάτανόν τινα είναι εν τη Γορτυνία, προς πηγή τινι, ή ού φυλλοβολεί· μυθολογούσι δε, ως επί ταύτη εμίγη τη Ευρώπη ο Ζεύς, τας δε πλησίας πάσας φυλλοβολείν» (Θεοφράστου, Ιστορία των φυτών, Ι΄, 15). Εκεί λοιπόν ανεπτύχθη η λατρεία της Ευρώπης (θηλεία γάρ και καλλονή). Ήγοντο δε και εορταί προς τιμήν αυτής, καθ΄ ας περιήγον και τα... οστά αυτής (αρχαίον το δεινόν άχρι του νύν διήκον), τα λεγόμενα Ελλώτια. Ήν δε το πρώτον όνομα αυτής Ελλωτίς· «Γόρτυν· πρότερον γάρ εκαλείτο Ελλωτίς (ούτω γάρ παρά Κρησίν η Ευρώπη), είτα Λάρισσα, είτα Κρημνία και ύστερον Γόρτυς», (Στέφανος Βυζάντιος εις λέξιν Γόρτυν). Ού πολύ το μέσον και η πόλις ωνομάσθη Ευρώπη. «Ούτω παρά Κρησίν η Ευρώπη, αφ΄ ής πρότερον εκαλείτο Γόρτυν πόλις Ελλωτίς» (Αίλιος Ηρωδιανός, Καθολική προσωδία, 3, 1). Γόρτυν ήτο το τελευταίον αυτής όνομα προελθόν πάλιν κατά τον μύθον υπό Γόρτυνος υιού Τεγεάτου του Αρκάδος, δεικνύον κάθοδον Αρκάδων εν τη νήσω, καίτοι κατά τους τότε Κρήτας ο Γόρτυν ήτο υιός του Ραδαμάνθυος, όντος και τούτου υιού της Ευρώπης εκ της συνευρέσεως μετά του Διός καίτοι ούκ ήν η μόνη, τα δε προϊόντα δυσκόλως αριθμούνται διά των

δακτύλων μιας μόνον χειρός. Ελλωτίς, λοιπόν, Ευρώπη, Γόρτυς. Πρόσχες δ' ότι άπαντα τα μετά τον Ε' π.Χ. αιώνα κοπέντα νομίσματα της πόλεως έφερον την μορφήν της Ευρώπης καθημένης επί ταύρου και δή φερούσης σκήπτρον, δείγμα αψευδές ότι ετιμάτο ως μεγάλη θεά.

Το ότι η πόλις έφερε και το όνομα Ευρώπη το όνομα ήγουν θεάς ουκ ην τι το καινοφανές ή μοναδικόν. Πλείσται όσαι πόλεις έφερον κατά την αρχαιότητα ονόματα εφεστίων θεών: Αθήναι, Δίον Πιερίας, Διόσπολις (Βιθυνίας, Παλαιστίνης, Συρίας, Αιγύπτου) Απολλωνία, Ποσειδωνία, Διοσκουριάς, κ.λπ. Εν δε τοις χρόνοις της σωτηρίας Θεούπολις η Αντιόχεια, Χριστούπολις, Μαριούπολις κ.λπ. Εκτός των αγίων ων ο αριθμός δυσεξαριθμητός. Συνεπορεύοντο γούν αμφοτέρα τα ονόματα Γόρτυς – Ευρώπη καθ' όλην την ιστορικήν της πόλεως πορείαν.

Και αφίχθησαν, ούχι ως φίλοι βεβαίως, οι Ρωμαίοι. Ο Κόϊντος Μέτελος ο και λόγω της κατακτήσεως της νήσου το 68 π.Χ. ονομασθείς Κρητικός, κατέστησε την Γόρτυνα πρωτεύουσαν της Κρήτης. Η πόλις αύτη εδέχθη πρώτη την Χριστιανικήν πίστιν, ως ποτε και την της Ευρώπης. Πρώτος επίσκοπος ταύτης εγένετο ο απόστολος Τίτος κατά το 65ον πιθανώς σωτήριοι έτος. Κατεστάθη υπ' αυτού τούτου του Αποστόλου Παύλου συν τη εντολή όπως καταστήση εν τη νήσω «κατά πόλιν πρεσβυτέρους», επισκόπους ήγουν.

Φυσικώ τώ λόγω η Γόρτυς Ευρώπη εγένετο η μόνιμος καθέδρα του Αρχιεπισκόπου Κρήτης, καθ' όσον τα «εκκλησιαστικά τοις πολιτικοίς είωθε συµμεταβάλλεσθαι». Ταύτα έως της κατακτήσεως της νήσου υπό των Αράβων (824 περίπου). Η πόλις κατεστράφη, κατεσκάφη και ηφανίσθη διά παντός.

Μετά την υπό του Νικηφόρου Φωκά εν έτει 961 ανακατάληψιν της νήσου, η έδρα του Αρχιεπισκόπου μετετέθη εις την επί των ερειπίων της αρχαίας πόλεως του Ηρακλείου ανοικοδομηθείσαν πόλιν του Χάνδακος υπό των κατακτητών Αράβων.

Όμως ουδέποτε ο Αρχιεπίσκοπος ωνομάσθη Χάνδακος ή Ηρακλείου. Παρέμεινεν η αρχαία: Αρχιεπίσκοπος Κρήτης, ονομασία σπανία διά την εποχήν τουλάχιστον εκείνην καθ' ότι ο επίσκοπος ελάμβανε την ονομασίαν της πόλεως εν η η έδρα αυτού και ουχί εξ ευρυτέρας περιοχής. Τούτο εισήχθη επί Βαυαροκρατίας εις την Ελλάδα (ο Κορινθίος, ο Αργολίδος, ο Αχαϊοήλιδος και τα λοιπά οθνεία) παρά τας διαμαρτυρίας Κων/νου Οικονόμου του έξ Οικονόμων. Ίσως η ονομασία εδόθη ή εις εποχήν πρώϊμον ελλείψεως λοιπών επισκόπων εν τη νήσω ή προς δήλωσιν της επικυριαρχίας αυτού επί των άλλων.

Αλλ' έφ' όσον ωνομάζετο Αρχιεπίσκοπος Κρήτης, τίνος τόπου θα ήτο υπέρτιμος και έξαρχος; Της Κρήτης; Έλαβε λοιπόν τον τίτλον της παλαιός αυτού καθέδρας.

Προέκρινε δε το πομποδέστερον όνομα: Έξάρχος Ευρώπης. Η ιστορική μνήμη είναι πάντοτε ισχυρά. Επ' ολίγον ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου παρέμεινεν μετά του ποιμνίου αυτού εις νέαν Ιουστινιανήν της Βιθυνίας και έκτοτε φέρει τον τίτλον ουχί Κύπρου, αλλά νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου. Και ταύτα πότε; Κατά το 691 περίπου.

Βεβαίως έχει προ πολλού λησμονηθή ότι η Γόρτυς ωνομάζετο και Ευρώπη. Όπως ελησμονήθη και το ότι η Κωνσταντινούπολή ήν «προκαθεζομένη της Ευρώπης».

Πάντως ο γράφων καταλήγει εις το συμπέρασμα ότι ο Κρήτης αποκλείεται ίνα ή υπέρτιμος και έξάρχος μιας ολοκλήρου ηπείρου.

Πηγή: Διμηνιαία έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Ιεραπότνης και Σητείας, Έγκυρα Ελπίδος, τ. 81, β' περίοδος, Ιούλιος-Αύγουστος 2014